

Delprov 1:ORD

1 C	11 C	21 C
2 D	12 B	22 A
3 C	13 B	23 D
4 B	14 A	24 B
5 E	15 B	25 D
6 B	16 A	26 C
7 A	17 B	27 D
8 C	18 C	28 A
9 B	19 A	29 A
10 E	20 E	30 D

Delprov 2:NOG

1 C	11 B
2 C	12 B
3 C	13 C
4 E	14 A
5 A	15 C
6 E	16 C
7 D	17 B
8 E	18 E
9 D	19 A
10 D	20 C

Delprov 3:LÄS

1 B	7 C	13 B	19 D
2 B	8 D	14 A	20 B
3 C	9 B	15 C	21 A
4 D	10 B	16 A	22 C
5 D	11 C	17 D	23 A
6 A	12 C	18 C	24 D

Delprov 4:DTK

1 D	11 C
2 C	12 C
3 C	13 D
4 A	14 D
5 D	15 E
6 B	16 D
7 B	17 D
8 B	18 B
9 A	19 E
10 B	20 C

DELPROV 1: ORD**Anvisningar**

Varje uppgift har överst ett ord understruket. Under det ordet står fem andra ord. Ett av orden betyder ungefär samma sak som det understrukna ordet eller anger betydelsen av det understrukna ordet.

Övningsexempel 1.

beklämd

- A bunden
- B skakad
- C uttröttad
- D hänsynslös
- E nedstämd

Beklämd betyder ungefär samma sak som nedstämd. Börja med att markera det rätta svaret i provhäftet. Därefter skriver du svaret på svarsblanketten. Om denna uppgift hade ingått i provet skulle du alltså ha skrivit så här på svarsblanketten

1	2	3
E		

Övningsexempel 2.

ryssja

- A garnvinda
- B fiskeredskap
- C torkställning
- D säng
- E smideshård

En ryssja är ett fiskeredskap. Fiskeredskap är svarsförslag B. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du ha skrivit B på svarsblanketten.

1	2	3
E	B	

Skriv alla svar på svarsblanketten.

Skriv tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift bör du ändå besvara uppgiften genom att försöka bedöma vilket svarsförslag som verkar bäst eller rimligast. Inget poängavdrag sker om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 30 uppgifter

PROVTID: 15 minuter

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

1. minutiös

- A modstulen
B tidsenlig
C noggrann
D fläckfri
E ångerfull

2. session

- A utredning
B beslut
C uppgörelse
D sittning
E omröstning

3. kumulativ

- A fyllig
B krampaktig
C hopande
D särskiljande
E samordnande

4. bebåda

- A försäkra
B förutsäga
C frukta
D anse
E åse

5. exekutiv

- A lättillgänglig
B utåtriktad
C uttrycksfull
D uteslutande
E verkställande

6. drev

- A råsegel
B kugghjul
C fartygssida
D handtag
E lerkärl

7. inhalation

- A inandning
B inbillning
C införlivande
D själviaktagelse
E tillbakabildning

8. estetisk

- A sedlig
B enhetlig
C smakfull
D storslagen
E eggande

9. förfäkta

- A varska
B hävda
C utpeka
D fördela
E tillämpa

10. provokativ

- A framstående
B hämndlysten
C förnedrande
D förrående
E utmanande

11. ligament

- A läkemedel
B fuskverk
C ledband
D besöksbok
E muskel

12. spekulation

- A varuförmedling
B vinstberäkning
C betalningsfrist
D skuldförbindelse
E inkomstökning

13. panera

- A gnida
B bröa
C slipa
D gripa
E grädda

14. likvid

- A betalning
B intecckning
C utdrag
D avtal
E överföring

15. omsvep

- A omprövning
B förevändning
C förändring
D upprepning
E antydning

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

16. förfördela

- A förorätta
B förflytta
C förgöra
D förhala
E förhindra

17. paroll

- A minnestal
B fältrop
C liknelse
D lagtext
E ordspråk

18. absurd

- A självklar
B olustig
C orimlig
D främmande
E besvärlig

19. eruption

- A utbrott
B stegring
C bortfall
D nötning
E utjämning

20. indicium

- A efterapning
B beräkning
C förteckning
D inlägg
E tecken

21. spatelformad

- A spetsig
B böjd
C spadformig
D vågformig
E skålformig

22. officin

- A tryckeri
B matsal
C regemente
D väntrum
E tjänstebostad

23. restriktiv

- A frånvarande
B ihärdig
C eftertrycklig
D återhållsam
E bortstötande

24. patos

- A sorg
B lidelse
C godmodighet
D tapperhet
E fromhet

25. staga

- A dela
B hindra
C hacka
D stötta
E draga

26. konvolut

- A avtryck
B underlag
C omslag
D kedja
E fartyg

27. artikulera

- A åskådliggöra
B stava
C betona
D uttala
E uppfatta

28. kateter

- A tappningsrör
B triangel
C talarstol
D behållare
E kortregister

29. symptomatisk

- A utmärkande
B överensstämmande
C planmässig
D godtycklig
E förebyggande

30. dana

- A glömma
B lämna
C ordna
D skapa
E skänka

PROVET ÄR SLUT, OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH
KONTROLLERA DINA SVAR.

SKOLÖVERSTYRELSEN

DELPROM 2: NOG

Anvisningar

Varje uppgift inleds med en fråga. Därefter följer två påståenden, (1) och (2), som innehåller olika slags information. Uppgiften är att avgöra hur mycket information som behövs för att besvara frågan. Uppgifterna besvaras genom att du anger vilket eller vilka av påståendena du behöver använda. Pröva noggrant de olika svarsförslagen innan du besvarar uppgiften.

Svarsförslagens innehörd

- A i (1) men ej i (2) = Den information som ges i (1) är tillräcklig. Enbart informationen i (2) räcker inte till.
- B i (2) men ej i (1) = Den information som ges i (2) är tillräcklig. Enbart informationen i (1) räcker inte till.
- C i (1) tillsammans med (2) = För att få tillräcklig information måste man använda både påstående (1) och (2). Enbart (1) eller enbart (2) ger ej tillräcklig information.
- D i (1) och (2) var för sig = Antingen (1) eller (2) kan användas, eftersom båda var för sig innehåller tillräckligt mycket information.
- E ej genom de båda påståendena = Inte ens genom att utnyttja både (1) och (2) kan man få tillräcklig information.

Övningsexempel

Hur många fler koppar kaffe får man av en burk om man minskar kaffetillsatsen från 7 gram till 6 gram per kopp?

- (1) Kaffet i burken räcker till 60 koppar om man beräknar 7 gram per kopp.
- (2) Burken innehåller 420 gram kaffe.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

Informationen i (1) räcker för att besvara frågan. Informationen i (2) är också tillräcklig. Svarsförslag D är alltså rätt. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du ha skrivit så här på svarsblanketten.

1	2	3
D		

Skriv alla svar på svarsblanketten. Skriv tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift bör du ändå besvara uppgiften genom att försöka bedöma vilket svarsförslag som verkar bäst eller rimligast. Inget poängavdrag sker om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 20 uppgifter.

PROVTID: 40 minuter.

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

1. Vad kostade tröja och byxa tillsammans?

- (1) Byxan kostade 4 gånger så mycket som tröjan.
 (2) Byxan kostade 120 kr mer än tröjan.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

2. Genom effektivt provfiske före och efter kräftfiskesäsongen ville man undersöka hur stor del av kräftbeståndet som fångats. Efter varje räkning släpptes kräftorna tillbaka. Hur stor del av kräftbeståndet kan man, genom denna undersökning, uppskatta att det fångades under kräftsäsongen?

- (1) Vid provfisket före säsongen fick man 8 kräftor per 100 m^2 .
 (2) Provfisket efter säsongen gav 5 kräftor per 100 m^2 .

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

3. En skinka skall kokas och läggs i en cylindrisk kastrull delvis fylld med vatten. Hur stor är skinkans volym?

- (1) När skinkan sänkts ner så att den helt täckts med vatten, stiger vattenytan 9 cm.
 (2) Om man i stället för skinkan, lade ner ett stycke kött med volymen $2,4 \text{ dm}^3$ så att det helt täcks skulle vattenytan stiga 3,2 cm.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
 B i (2) men ej i (1)
 C i (1) tillsammans med (2)
 D i (1) och (2) var för sig
 E ej genom de båda påståendena

4. Ett premieobligationsbolag vann vid en dragning ett antal småvinster på 125 kronor respektive 50 kronor. Hur många av vinsterna var 50-kronorsvinster?

(1) Vinsterna beskattas med 20 % utom 50-kronorsvinsterna som är skattefria.

(2) Efter skatt återstod 800 kronor av vinsten.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

5. Hur stort var lönepåslaget uttryckt i procent?

(1) Det index som svarar mot timlönen steg från 118 till 123.

(2) Timlönen steg med 3,45 kronor.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

6. En servis kompletterades genom köp av tre delar. Hur många delar ingick i servisen före kompletteringen?

(1) Då de tre delarna köptes, steg medelvärdet på delarna i servisen med 48 kronor.

(2) Genom köpet steg servisens värde med 40 %.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

7. En buss med 56 sittplatser hade så många passagerare att några måste stå. Hur många passagerare fanns i bussen?

- (1) En femtedel av passagerarna saknade sittplatser.
- (2) Om åtta passagerare hade stigit av, skulle ändå sex passagerare ha tvingats stå.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

8. Vid antagning till en utbildning fördelades studieplatserna proportionellt mot antalet sökande i fyra kvotgrupper. Hur många platser fick de sökande i kvotgrupp IV?

- (1) Av totala antalet sökande utgjorde kvotgrupp IV 10 procent.
- (2) I kvotgrupp I sökte 108 personer, varav 36 antogs till utbildningen.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

9. Johan planerade middag för sig och sex vänner. Hur mycket rostbiff behövde han köpa?

- (1) Johan beräknade att det behövdes 100 gram rostbiff per person.
- (2) Johan köpte ett stycke rostbiff som vägde 800 gram trots att det var till precis en portion mer än vad han behövde.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

10. Hur många procents rabatt lämnades?

- (1) Det ordinarie priset var 1,25 gånger högre än det rabatterade priset.
- (2) Det ordinarie priset var 600 kronor och rabatten var 120 kronor.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

11. Svenska Journalistförbundet ökade med lika många medlemmar varje år från 1963 till 1967. Hur många medlemmar hade förbundet 1 januari 1966?

- (1) Om tillväxttakten hade fortsatt skulle medlemsantalet varit fördubblat under 1974 om man jämför med medlemsantalet 1 januari 1963.
- (2) Under åren 1965 och 1966 ökade medlemsantalet sammanlagt med 700 personer till 5 400.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

12. En 24 m lång rulltrappa rör sig uppåt med hastigheten 0,8 m/s. Erik åker med rulltrappan och går själv i samma riktning. Hur lång tid tar Eriks färd uppför rulltrappan?

- (1) Om Erik skulle försöka gå nerför trappan med samma hastighet som han nu går uppför, skulle han inte komma ner.
- (2) Trappan rör sig dubbelt så fort som Erik går.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

13. Hur stor var Japans import, mätt i dollar ett visst år?

- (1) En fjärdedel av värdet av Japans import kom från USA.
- (2) USA exporterade varor till ett värde av 48 797 miljoner dollar, varav 10 % gick till Japan.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

14. Hur stor är genomsnittsförsäljningen av glass per dag i kiosken?

- (1) Dagen med bästa försäljningen var försäljningen 170 % och den med sämsta försäljningen 85 % av genomsnittsförsäljningen. Skillnaden mellan dessa två dagar var 120 kg.
- (2) Den bästa försäljningsdagen såldes dubbelt så mycket som den sämsta dagen.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

15. Samhällena Enby, Tuberg, Trevi, Fyrstad och Femby ligger i nämnd ordning utefter en riksväg. Hur långt är det mellan Tuberg och Fyrstad om man följer riksvägen?

- (1) Mellan Enby och Trevi är avståndet 375 km och mellan Fyrstad och Femby är det 180 km.
- (2) Mellan Enby och Fyrstad är avståndet 580 km och mellan Tuberg och Femby är det 620 km.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

16. På en arbetsplats med nio anställda, samlade man in pengar till en blomsterbukett. Hur många lämnade bidrag?
- Insamlingen gav 22 kronor.
  - Vissa lämnade 5 kronor, andra 3 kronor och de övriga lämnade ingenting.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- i (1) men ej i (2)
- i (2) men ej i (1)
- i (1) tillsammans med (2)
- i (1) och (2) var för sig
- ej genom de båda påståendena

17. Hur stor del av bruttoinkomsten betalade Olof i skatt för inkomståret?

- Preliminärskatteavdraget på den fasta månadslönen var 2 000 kronor. Efter preliminärskatt fick Olof behålla 3 000 kronor.
- Preliminärskatteavdraget för hela året blev 24 000 kronor, vilket var 40 procent av den fasta månadslönen. Olof hade under året 3 000 kronor i andra inkomster som inte var beskattade. Han fick 200 kronor i restskatt för inkomståret.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- i (1) men ej i (2)
- i (2) men ej i (1)
- i (1) tillsammans med (2)
- i (1) och (2) var för sig
- ej genom de båda påståendena

18. Vilken färg hade den största bollen?

- Fem bollar var vita.
- Det fanns bollar i fem olika storlekar.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- i (1) men ej i (2)
- i (2) men ej i (1)
- i (1) tillsammans med (2)
- i (1) och (2) var för sig
- ej genom de båda påståendena

19. Hur mycket väger pepparkaksdegen?

- (1) Gör man kakor som väger 12 g får man 30 färre än om man gör kakor som väger 10 g.
- (2) Gör man kakor som väger 20 g får man hälften så många som om man gör kakor som väger 10 g.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

20. En geometrisk figur består av enbart räta linjer.
Hur ser figuren ut?

- (1) Kontrollmätning av tre av de fyra sidorna visade att dessa var lika långa.
- (2) Summan av alla fyra sidors längd är 20 cm. Vinklarna mellan sidorna är räta.

Tillräcklig information för lösningen erhålls

- A i (1) men ej i (2)
- B i (2) men ej i (1)
- C i (1) tillsammans med (2)
- D i (1) och (2) var för sig
- E ej genom de båda påståendena

15. Samhället Enby, Täby och Täbyberg är sammankopplade med en räta linje. Denna linje delar samhället i två delar. I den ena delen finns det 150 invånare och i den andra delen finns det 100 invånare. I samhället Enby finns det 100 invånare och i samhället Täby finns det 150 invånare. I samhället Täbyberg finns det 100 invånare. I samhället Enby och Täby finns det 150 invånare och i samhället Täbyberg finns det 100 invånare.

- (1) Mellan Enby och Täby finns det 150 invånare och mellan Täby och Täbyberg finns det 100 invånare.
- (2) Mellan Enby och Täby finns det 100 invånare och mellan Täby och Täbyberg finns det 150 invånare.

PROVET ÄR SLUT. OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH KONTROLLERA DINA SVAR.

SKOLÖVERSTYRELSEN

DELPROV 3: LÄS

TEXTHÄFTE

Anvisningar

Läsförståelseprovet består av ett *texthäfte* och ett *uppgiftshäfte*. Texthäftet innehåller texter från olika ämnesområden. Texterna är skrivna av olika författare och är ibland bearbetade för att passa in i provet.

I detta prov gäller det att ta del av en text och besvara uppgifter i anslutning till texten. Ett sätt att lösa provet kan vara att först läsa texten och sedan besvara uppgifterna som hör till texten. Ett annat kan vara att läsa uppgifterna först och sedan läsa igenom texten för att kunna besvara uppgifterna.

Uppgifterna består av frågor eller påståenden i anslutning till varje text. Till varje fråga eller påstående finns fyra svarsförslag, varav ett bäst överensstämmer med innehållet i texten.

OBSERVERA ATT ALLA UPPGIFTER SKALL BESVARAS UTIFRÅN TEXTEN.

TAG FRAM UPPGIFTSHÄFTET

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Journalisten i litteraturen på 1890-talet

1890-talets journalister har, så långt man kan döma av vår inventering, inte satt många spår i skönlitteraturen. Hjalmar Söderberg, som med sin teckning av Arvid Stjärnbloms redaktionella verklighet i *Den allvarsamma leken* från 1912 själv gett det glansfullaste stycket av decenniet, har också i en kort recension i Svenska Dagbladet fört ett par av de andra speglingarna av denna verklighet på tal. Det gäller Johan Levarts *Då jag var redaktör* och Yngve Svanlunds *I kannibalernas land*.

Johan Levart hör inte till de helt bortglömda, men vem har något att berätta om Yngve Svanlund? Hans "skildring ur Stockholms publicistliv" från 1897 blev veterligt hans enda bok. Vi vet att han var fil kand, kallade sig litteratör och under någon tid tjänstgjorde som korrekturläsare på Dagen Nyheter.

Bokens titel är väl det bästa. *I kannibalernas land* avser inte någon mer exotisk kontinent än det modernt pulserande Stockholm i allmänhet och dess publicistik i synnerhet. Uppslaget att betrakta den moderna journalisten som människoätare nyttjas inte fullt ut. Men det får till exempel gå igen i teckningen av den förhatlige redaktören för Stockholms Allehanda:

"Han tyckte sig stå framför den sanna människoätaretypen. Redaktörens hela ansikte sken som af djurisk rogfirighet, hans tuggmuskler arbetade mekaniskt, och hans ögon foro öfver Stål, som om han undersökt hvad slags stek det var."

Georg Ståhl är huvudpersonen. Han är en av Arvid Falks¹⁾ många avkomlingar i genren. Likheterna är till någon del helt ofrånkomliga, när det som här gäller att teckna en Stockholmlitteratör i en miljö som förändrats men inte omstörtats på de tjugo år som ligger mellan observationsterminerna. Också hos Svanlund finns en vårlig upptakt och en avveckling av historien i brevets form. Interiörerna från Berns och andra lokaler likaså, och de frekventeras också av en bestämd krets, sällskapet Nattufvarne. Benägenheten att förvandla personporträtten till fysionomier hade varit mindre om det inte varit för *Röda Rummet*. Men den jämförelsen som dessa likheter inbjuder till visar också på skillnader: de vittnar ofrånkomligen om vad efterföljaren saknar. Men Svanlunds bild är inte ointressant. För det enda syfte som här är aktuellt kan själva hans långt snävare befattning med de publicistiska förhållandena rent av vara en fördel.

1) Huvudpersonen i August Strindbergs *Röda rummet*. (Provkonstruktörens anmärkning)

För att få innehållet refererat och sakkunnigt bedömt vänder man sig med fördel till Hjalmar Söderberg. "I kannibaleras land handlar", summerar denne samtida tidningsman,

"om en ung man, som är anställd i en daglig tidning, i hvilken han refererar begravningar och öfversätter på utrikesafdelningen. På grund av hufvudredaktörens elakhet och sin egen stora begåfning, som gör honom olämplig i en så dålig tidning, som den hvarom det här är fråga, blir han emellertid först överflyttad till korrekturet och sedan 'fockad'. Interiörerna från tidningen och källaren Runan, där medarbetarne efter slutadt dagsverke samlas för att få säga alla de excentriska kvickheter som de icke kunna få in i tidningen, lära vara tämligen korrekt."

George Ståhl är således den tidstypiske litteratören, vars språkkunskaper tas till vara för produktion av C-notiser. Times och Berliner Tageblatt skymtar på hans skrivbord. Men dessutom är han referent vid dessa otaliga sammankomster, som ännu för lång tid ansågs kräva denna uppmärksamhet och som gjorde dåtidens tidningsföretag än mer personalintensiva än nutidens. Det fick kompenseras av en rovdrift med de anställda, och det är om dess utslag i form av otrygghet, snabb genomströmning, och orimliga arbetstider som Svanlund lämnar sitt viktigaste vittnesbörd.

Staffan Björck, Claes-Göran Holmberg, Per Rydén, Pressens tidning, aug 1978

Spilleffekter

Det är inte försvarligt att beteckna en viss situation som en ekonomisk förbättring i jämförelse med en annan situation utan att hänvisa till premisser som skall ligga till grund för omdömen om vad som är "bättre" eller "sämre". I västvärlden har dessa premisser vanligen haft en frihetslig karaktär: ingenting är bra för samhället om inte de individer av vilka samhället består anser det vara bra. Och även om det är sant att det finns personer som tycks vara ur stånd att bedöma sina egna intressen, betraktas detta vanligen som ett argument för uppfosten och inte för förmyndarskap. Men eftersom det inte finns någon av försynen bestämd metod att fastställa olika människors sanna intressen som skulle kunna bli allmänt godtagen, skulle det i detta stadium av vårt resonemang vara oklokt att grunda uttalanden om den samhälleliga välfärden på något annat än varje människas åsikt om vad som är hennes intresse. Vi ansluter oss tills vidare till den liberala konventionen att godta varje persons uppfattning av sitt eget intresse, fastän vi är medvetna om att denna uppfattning ibland kan vara felaktig.

Nu är det en välkänd sats inom nationalekonomin, att olika företags verksamhet eller enskilda personers handlande har en mångfald olika verkningar på andra företag eller personer som den förstnämnda gruppen av företag eller personer inte tar någon hänsyn till. Men vi måste vara noga med att skilja eniktig kategori av verkningar - låt oss kalla dem *spilleffekter* - från de välkända anpassningsprocesser som uppstår helt enkelt som en följd av det inbördes beroendeförhållandet mellan alla priser och kvantiteter i varje väl fungerande marknadshushållning. För att illustrera den sistnämnda typen av effekter kan vi tänka oss att allmänheten avsevärt ökar sin efterfrågan på mjölk. På kort sikt kan vi räkna med en ökad försäljning av mjölk, även om produktionskostnaderna för mjölk stiger något. De ökade kostnaderna för framställning av mjölk leder uppenbarligen till höjning av smörpriset, och som följd härav minskas försäljningen av smör, och detta leder i sin tur till ökad efterfrågan och höjda priser på margarin och andra fettämnen som kan ersätta smör. Vidare kommer priserna på kött, läder och andra varor att påverkas, när samhällsekonomin anpassar sig till den ursprungliga ökningen i efterfrågan på mjölk.

Jordbrukarna tar emellertid ingen hänsyn till dessa återverkningar, som måste bli följd av att de försöker öka mjölkproduktionen. Och så länge alla relevanta omständigheter tas med i kalkyleringen, som de gör i en väl fungerande marknadshushållning, skulle det inte vara någon som helst fördel för

samhällsekonomin om de skulle fästa något avseende vid de återverkningar som uppstår inom hela systemet av priser och kvantiteter. Varje förändring i konsumenternas efterfrågan och varje förändring i produktionstekniken framkallar större eller mindre anpassningar inom hela samhällsekonomin, anpassningar som är befogade i en väl fungerande marknadshushållning med fri konkurrens.

I motsats härtill är det utmärkande för spilleffekterna, att de på ett oförsvarligt sätt från första början lämnas ur räkningen. Det hela verkar till en början mycket oskyldigt. Maskiner, som används för att producera tjänster åt allmänheten, producerar kanske samtidigt "otjänster". De som tar emot tjänsterna erkänner deras värde genom sin villighet att betala för dem. Logiskt sett borde de som tar emot otjänster få ersättning för den skada de utsätts för. Men i verkligheten går det inte till så. Om exempelvis en fabrikant som tillverkar dammsugare samtidigt råkar producera en mängd rök som går ut genom fabriksskorstenarna, skulle en korrekt samhällelig bokföring kräva att han fastställde värdet inte bara av de producerade "nyttigheterna" (dammsugarna), utan också värdet av "skadigheterna" (röken). Värdet av de skador som vållas andra utgör en kostnad för samhället. Det är sålunda tydligt att värdet av hans sammanlagda produktion - dammsugare plus rökskada - understiger värdet av enbart dammsugarna med ett belopp som motsvarar kostnaderna för de rökskador som åsamkas allmänheten.

I och med att man tar hänsyn till dessa spilleffekter finner man att det samhälleliga värdet av företagets verksamhet reduceras. Om fabrikanten skulle tvingas att betala för den skada han vållar - eller alternativt att betala för installation av rökreningsaggregat - skulle hans vinst bli mindre. Härtill kommer, att när han nödgas lägga dessa kostnader till sina normala kommersiella kostnader, måste han minska sin försäljning. Ty endast genom en ytterligare minskning i utbudet av dammsugare kan deras pris drivas upp så mycket, att fabrikanten får täckning för de höjda kostnaderna per enhet.

E.J. Mishan, Ekonomisk tillväxt - till vilket pris, 1971.

Wahlström & Widstrand AB, 1971.

Bilen - vårt största miljöproblem

Det har nu gått så långt att det knappast finns en enda tätort i Sverige utan gatuavsnitt med alarmerande höga bilavgaser. I Stockholm finns det 10 kilometer gator där man har uppenbara problem med bilavgaserna, och längs tio mil innerstadsgator utsätts de boende för bullerstörningar som ligger över den nivå som koncessionsnämnden för miljöskydd bedömt som miljöfarlig. När det gäller luftföroreningarna i Stockholm är biltrafiken i dag den helt dominerande källan med utsläpp av bl a 130 000 ton koloxid, 11 000 ton kväveoxider, 150 ton bly samt 25 000 ton kolväten i vilka ingår ett stort antal substanser med cancerframkallande egenskaper. Den hotande smogen orsakas i främsta rummet av bilismen, som med andra ord är den dominerande luftföroreningskällan. Industrin kommer på en blygsam andraplats, husuppvärmingen på tredje och kraftproduktionen långt efter.

Den medicinska forskningen varnar idag, med allt större eftertryck, för bilavgasernas skadeverkningar. De ämnen i bilavgaser som forskarna hittills ägnat störst intresse är kolmonoxiden, de cancerogena substanserna, kvävedioxiden och blyet. Kolmonoxiden kommer i dag nästan enbart från trafiken. I Sverige handlar det om cirka 1 100 000 ton per år. Det är framför allt i städernas rusningstrafik och vid låga vindhastigheter som hälsoriskerna är mest påfallande. Kolmonoxiden påverkar blodets syrehalt, vilket medför ökad risk för hjärtinfarkt hos hjärtsjuka med t ex kranskärlsförträngning. Bland de cancerogena ämnena har i dag ett 30-tal identifierats, däribland benzpyren och andra *polycykiska kolväten*. När det gäller kväveoxiderna vet man att kvävedioxiden under vissa förhållanden kan ge upphov till fotokeimisk smog av den typ som under senare år iakttagits vid ogynnsamma väderleksförhållanden i Stockholm och Göteborg. Djurförsök visar att kvävedioxid angriper lungvävnad och skadar immunförsvaret vilket bl a ger nedsatt motståndskraft mot cancer. Bensinblyet orsakar framför allt skador på centrala nervsystemet och på blodbildningen och här utgör foster och växande barn en särskild riskgrupp. Uppseendeväckande i det här sammanhanget är att naturvårdsverket redan i slutet av 60-talet varnade för blyets hälsoeffekter utan att någon effektiv åtgärd vidtagits trots att vi för länge sedan skulle ha kunnat ta bort just det ämnet ur avgaserna utan några större problem.

Frågan om biltrafikens frihet är ideologiskt laddad och ur politisk synvinkel kan man tala om en "högermodell" och "vänstermodell" för saneringspolitiken. Högermodellen representerar ett åtgärdspaket med utbyggnad av kring-

fartsleder, enkelriktning av gator m m. Vänstermodellen å andra sidan betonar kollektivtrafikens betydelse och kräver betydligt radikalare ingrepp för att förhindra genomfartstrafik.

Motormännens riksförbunds tidning, Motor, påpekade nyligen i en debattartikel att privatbilen behövs i innerstaden, och Hans Falk, verkställande direktör på M, säger i en intervju:

Det är inte realistiskt att tro att man skall kunna flytta över fler männskor på kollektiva färdmedel. När det sedan gäller det missnöje som förts fram mot stadsbilismen, så handlar det ju ofta om uppfattningar. Folk har uppfattningar om buller, folk har uppfattningar om avgaser. Det är klart att det är tråkigt att blyutsläppen förekommer, även om det nu inte alls är så dramatiskt som man gett sken av. Men vi kan ju inte förändra teknologin i en handvändning. Då riskerar vi kanske i stället att få ett nationalekonominiskt problem på halsen i form av en massa bilmotorer som inte fungerar.

Medan Bo Dellensten i konsumentverkets tidskrift Råd & Rön nr 9 1978, säger:

Frågan om den luft vi andas är inte bara teknisk - den är kanske i första hand politisk. Vilket är viktigast, att bilisterna får maximal frihet att åka bil dit de vill eller att vi alla ska få en anständig luft att andas? I tätorterna finns underlag för en kraftigt utökad kollektivtrafik - i all synnerhet om privatbilismen begränsas. Samåkning till arbetet kan uppminnas - det minskar trycket på kollektivtrafiken i rusningstid, kortar bilköerna och förbättrar luften. Det finns massor av männskor som bor på cykelavstånd till arbetet i tätorterna. Många vill cykla till arbetet men vågar inte. Vad som behövs är cykelfiler och cykelbanor där vi kan åka tryggt. Genom utbredd flextid kan trafiktopparna kapas och arbetsresorna ske snabbare. Om bara viljan finns kan alltså bilavgasproblemet minskas ganska snabbt, och på köpet får vi en angenämre och säkrare tätorts miljö. Saknas den viljan får vi betala ett högt pris vare sig vi är bilister eller billösa.

Per Lindeberg, Vigör nr 1 1978.

Medicinsk utbildning

Det stora flertalet sjukhus i Holland drivs av religiösa stiftelser eller välgörenhetsstiftelser, endast 20 procent av det allmänna, detta enligt en sammanställning av Simanis (1975). På sjukhusen finns det olika "klasser" vad gäller omhändertagande och kostnader. År 1970 fanns det på en befolkning av 12 miljoner 11 000 praktiserande läkare. Därav var 40 procent allmänpraktiserande och 60 procent specialister. Större delen av befolkningen omfattas av en sjukförsäkring med privata sjukkassor, även om försäkringen ändå i flertalet fall är obligatorisk och statskontrollerad.

Läkarutbildningen, som är sexårig, har nyligen blivit spärrad. Cirka 4 000 studenter tas in per år, men redan efter det första årets studier, som omfattar naturvetenskap och humanbiologi, har halva antalet studenter försvunnit. Antalet årligen utexaminerade är omkring 1 500. Alla de som önskar har hittills fått möjlighet till vidareutbildning på sjukhus som "assistentläkare" under omkring fem år för specialistkompetens.

Tjänstgöringen sker utan någon systematisk undervisning eller examination och med lång arbetsvecka, ofta mer än 60 timmar per vecka. Specialistkompetens utdelas av ett "Central College" inom läkarförbundet i samarbete med berörda ministerier.

Det existerar 23 specialiteter, och år 1977 fanns det 7 252 specialister. Som exempel på specialiteter och på den procentuella fördelningen mellan dem kan följande nämnas: internmedicin 14,8 procent, lungmedicin 3,5, kardiologi 3,2 samt neurologi och psykiatri 17,7.

Sedan några år diskuterar man i Holland möjligheten av en regionalisering av sjukvården och en samordning av sjukvård och medicinsk utbildning. Samtidigt håller man på med anpassningen till de nya EG-regler, som sedan 1977 i princip innebär fri rörlighet för läkare inom EG.

Vissa begränsningar finns dock, t ex språkliga, som för ett litet land med ett föga sprött språk kan vara ett effektivt hinder.

Man diskuterar också en förändring av specialistutbildningen, t ex i riktning mot det brittiska systemet eller det svenska. Det brittiska systemet innebär, efter fem års grundutbildning och ett års *internship*, (kandidatår) för alla, en *general professional training*, (allmän fackutbildning) på tre år. Under denna kan man avlägga *college exam*, exempelvis för intermedicinare på Royal College of Physicians. Det är en svår examen, som cirka hälften klarar och som medför tillträde till den fortsatta vidareutbildningen på i regel fyra år till *consultant*, (överläkare).

Det brittiska systemet arbetar således med en *entry examination*, (inträdesexamen) som avgör vilka som får fortsätta till den andra delen av sjukhusutbildningen inom speciella grenar av medicinen. Även i andra länder, t ex Polen, förekommer ett "tvågradigt" system för specialistutbildning.

Från de yngre läkarna i Holland har man bl a föreslagit en systematisk vidareutbildning, examen, begränsning av veckoarbetstiden, möjlighet att delta i kurser och tid att bedriva självstudier samt möjlighet till utbildning på deltid. I diskussionen har både en förlängning och en förkortning av utbildningstiden föreslagits.

Sedan åtskilliga år har antalet allmänläkare varit konstant, medan antalet specialister oavbrutet ökat.

Professor Gunnar Ström, Läkartidningen, Nr 24, 1979.

DELPROV 4: DTK

Högskoleprov

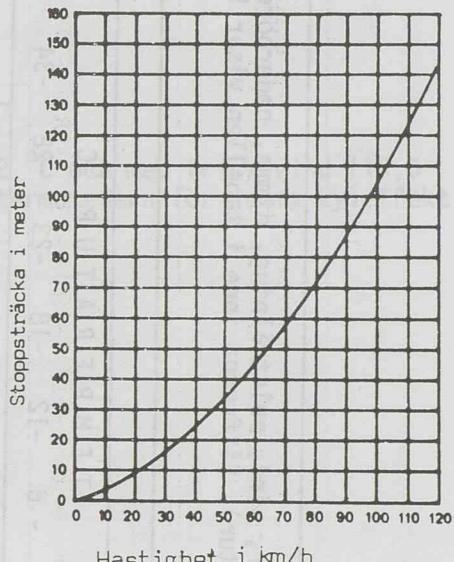
Anvisningar

Detta prov är uppbyggt kring ett antal diagram, tabeller och kartor. Till dessa finns uppgifter. Varje uppgift består av en fråga som du skall besvara genom att läsa och tolka diagram, tabeller eller kartor. Under varje fråga finns fem svarsalternativ, varav ett är det riktiga.

Övningsexempel

Antag att två bilar, var och en med en hastighet av 100 km/h, riskerar att kollidera kylare mot kylare. Minst hur lång stoppsträcka behöver de tillsammans för att undvika kollision?

- A 90 m
- B 100 m
- C 105 m
- D 190 m
- E 210 m

Hastighet i km/h

Sambandet mellan hastighet
och stoppträcka.

I figuren kan man avläsa att stoppträckan vid en hastighet av 100 km/h är ungefär 105 meter. För att undvika en kollision mellan de två bilarna måste den sammanlagda stoppträckan vara minst 210 meter. Svarsförslag E är därför det riktiga. Om uppgiften hade ingått i provet skulle du ha skrivit E på svarsblanketten.

Skriv alla svar på svarsblanketten.

Skriv tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift bör du ändå besvara uppgiften genom att försöka bedöma vilket svarsförslag som verkar bäst eller rimligast. Inget poängavdrag sker om du svarar fel.

På nästa sida börjar provet som innehåller 20 uppgifter

PROVTID: 50 minuter

VÄND INTE BLAD FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

KYLEFFEKT

En mängd faktorer påverkar kyleffekten: temperatur, vind, solstrålning, dimma, nederbörd osv. I tabellen har de två viktigaste medtagits (vind och temperatur). Siffrorna inne i tabellen visar kyleffekten vid olika vindstyrkor och temperaturer.

Vind	Vindstyrka m/sek	TEMPERATUR °C											
		+10	+5	± 0	- 6	-12	-18	-23	-28	-34	-40	-45	-51
Vindstilla	0,0	+10	+ 5	± 0	- 6	-12	-18	-23	-28	-34	-40	-45	-51
Svag	2,5	+ 9	+ 3,5	- 2	- 7,5	-14	-20,5	-26	-32	-38	-44	-49	-55,5
Måttlig	4,5	+ 4	- 2	- 8	-15	-22,5	-29	-36	-43	-50	-56,5	-63	-70,5
	7,0	+ 2	- 5	-12	-20	-26,5	-37,5	-42,5	-50	-58	-65	-72	-80
	9,0	± 0	- 8	-15	-22	-31,5	-39,5	-47	-55	-62	-71	-78	-86,5
Frisk	11,0	- 1	- 9	-17	-25	-34	-42	-50,5	-59	-67	-75	-83	-91,5
	13,5	- 2	-10	-18	-27	-36	-44,5	-53	-61,5	-70	-78	-87	-95
Hård	15,5	- 2,5	-11	-19	-28,5	-37	-45	-55	-63	-72	-80	-89	-98
	18,0	- 3	-12	-20	-29	-38	-47	-56	-65	-73	-81,5	-91	-100
		Ingen eller liten		Avsevärd		Mycket stor		FÖRFRYSNINGSSRISK FÖR BAR HU D					

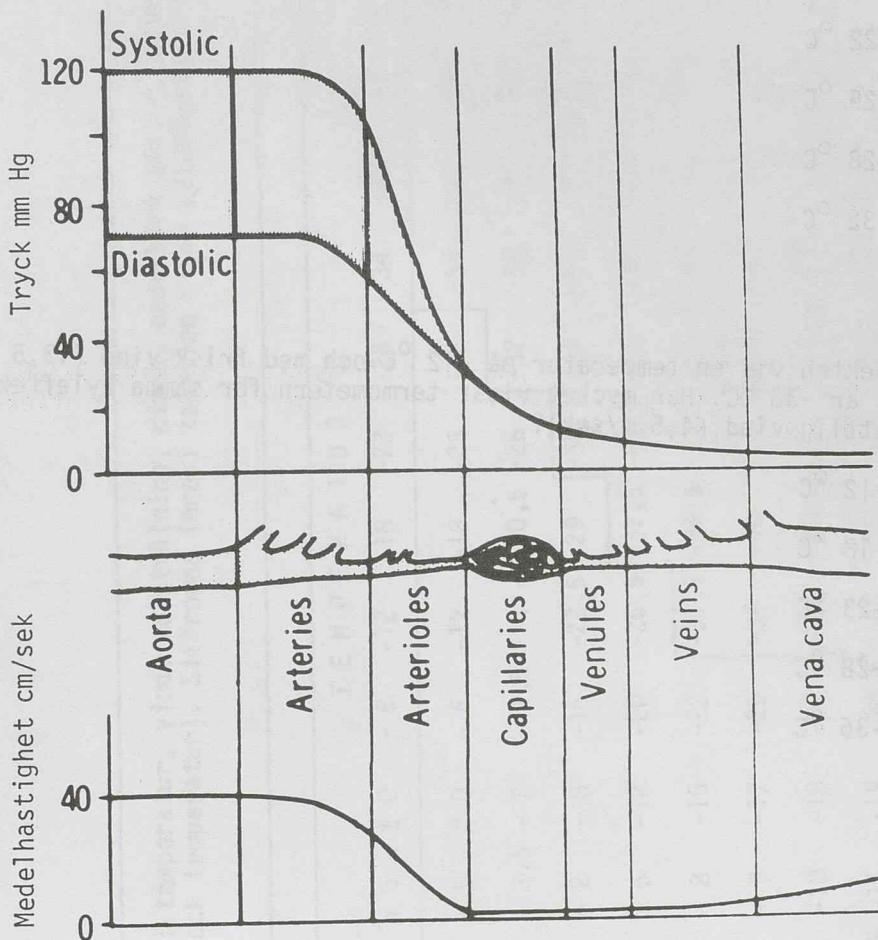
1. Vilken är den ungefärliga kyleffekten när det blåser 13 m/sek och termometern visar -7°C ?

- A -18°C
- B -22°C
- C -25°C
- D -28°C
- E -32°C

2. Kyleffekten vid en temperatur på -12°C och med frisk vind (13,5 m/sek) är -36°C . Hur mycket visar termometern för samma kyleffekt vid måttlig vind (4,5 m/sek)?

- A -12°C
- B -18°C
- C -23°C
- D -28°C
- E -36°C

BLODOMLOPPET

Blodtrycket och blodets genomströmningshastighet i olika typer av kärl.

Systolic = systoliskt tryck (övertryck)

Diastolic = diastoliskt tryck (undertryck)

Aorta = Aorta (stora kroppspulsådern)

Arteries = stora artärer

Arterioles = små artärer

Capillaries = kapillärer

Venules = små vener

Veins = vener

Vena cava = hälvener

3. Ungefär hur stort är det så kallade undertrycket i de stora artärerna?

- A 20 - 30 mm Hg
- B 40 - 50 mm Hg
- C 60 - 70 mm Hg
- D 80 - 90 mm Hg
- E 100 - 120 mm Hg

4. Var i blodomloppet sker den största förändringen av blodets genomsströmningshastighet?

- A I de små artärerna
- B I kapillärerna
- C I de små venerna
- D I venerna
- E I hälvenerna

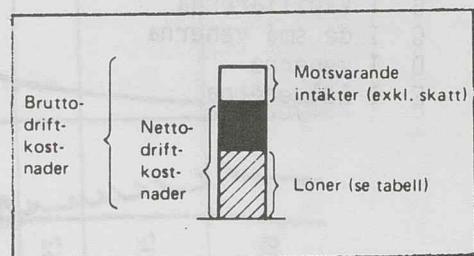
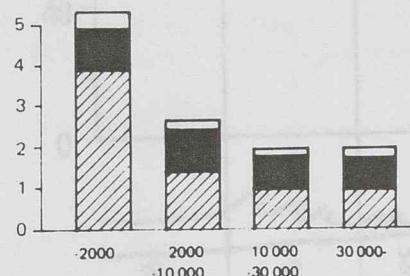
FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

UTGIFTER OCH INKOMSTER FÖR KONFIRMANDUNDERVISNING

Församlingarnas utgifter och inkomster för konfirmandundervisning.

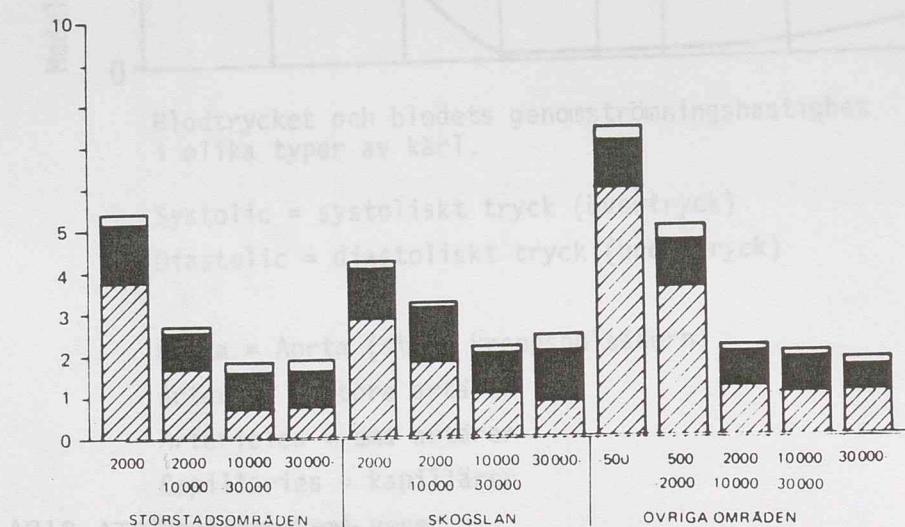
Utgifter och inkomster	Milj. kr.	Kr/inv	%
Bruttodriftkostnader	1	21,20	100,0
Därav prästlönor	2	11,13	52,5
kyrkomusikerlönor	3	1,04	4,9
Intäkter	4	1,48	7,0
Nettодriftkostnader (1-4)	5	19,72	93,0

Kr/inv

Kostnader och intäkter per invånare uppdelad på församlingens befolkningsunderlag.

Kr/inv

Kostnader och intäkter per invånare för olika typer av församlingar med olika stora befolkningsunderlag.

5. I vilken typ av församlingar är löneandelen av nettodriftskostnaderna störst?

- A I församlingar i storstadsområden med 2 000 till 10 000 invånare
- B I församlingar i skogslän med högst 2 000 invånare
- C I församlingar i skogslän med 2 000 till 10 000 invånare
- D I församlingar i övriga områden med upp till 500 invånare
- E I församlingar i övriga områden med 500 till 2 000 invånare

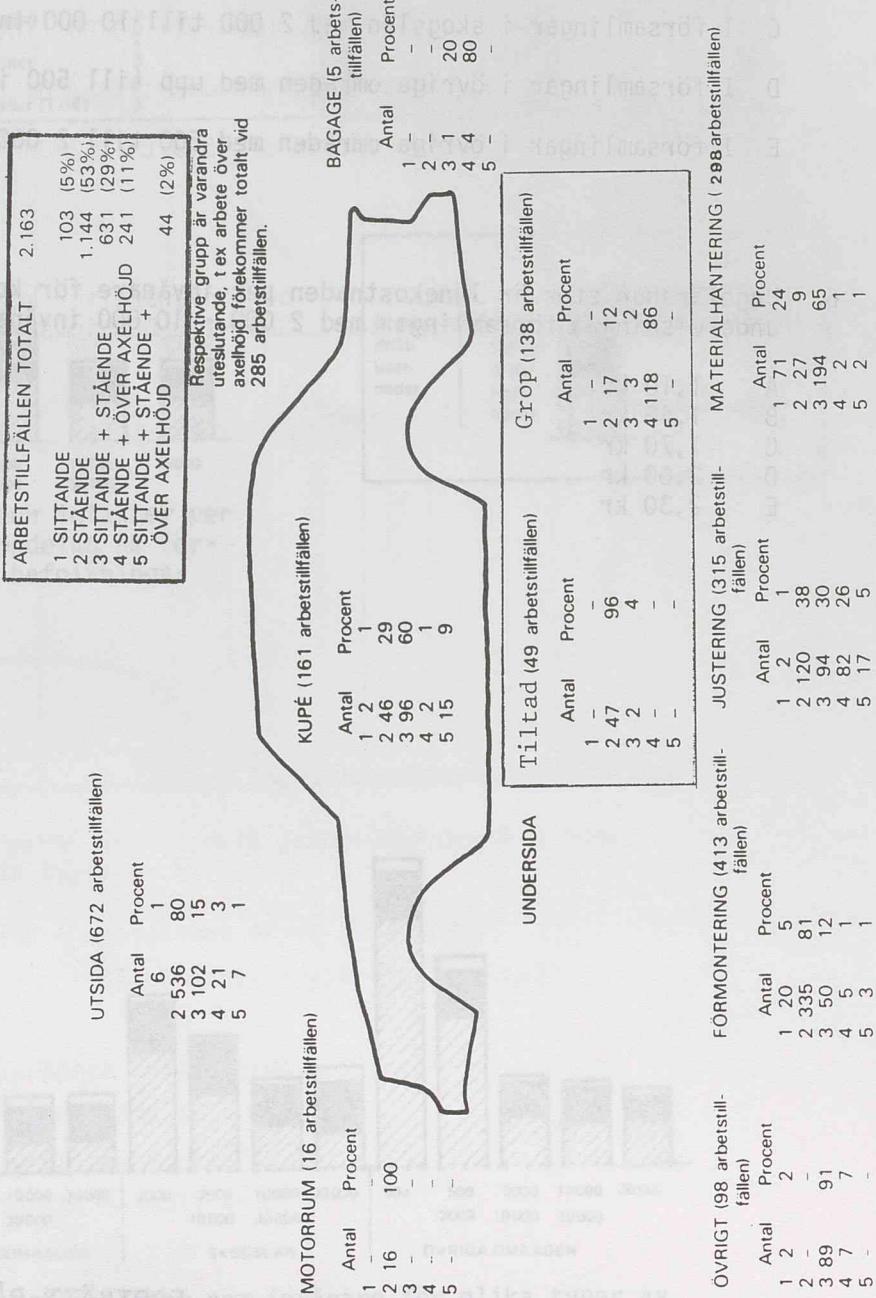
6. Ungefär hur stor är lönekostnaden per invånare för konfirmandundervisning i församlingar med 2 000 - 10 000 invånare?

- A 1,10 kr
- B 1,40 kr
- C 1,70 kr
- D 2,00 kr
- E 2,30 kr

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

ARBETSSTÄLLNING VID TILLVERKNING AV EN BIL

Siffrorna baseras på en undersökning vid Volvo-Skövdeverken.

7. I vilken arbetsställning eller vilka arbetsställningar utförs den största delen av arbetet vid tillverkning av en bil?

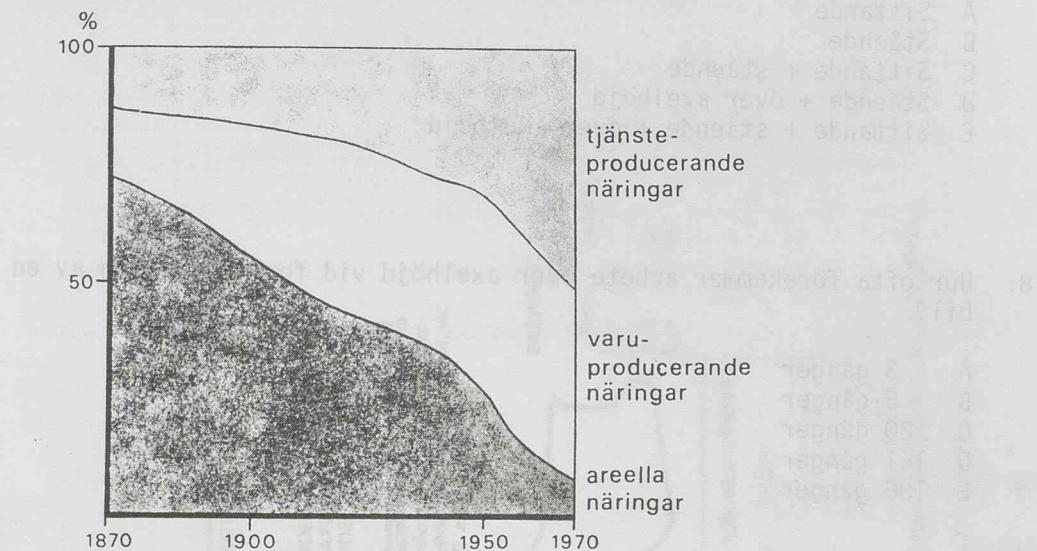
- A Sittande
- B Stående
- C Sittande + stående
- D Stående + över axelhöjd
- E Sittande + stående + över axelhöjd

8. Hur ofta förekommer arbete över axelhöjd vid förmonteringen av en bil?

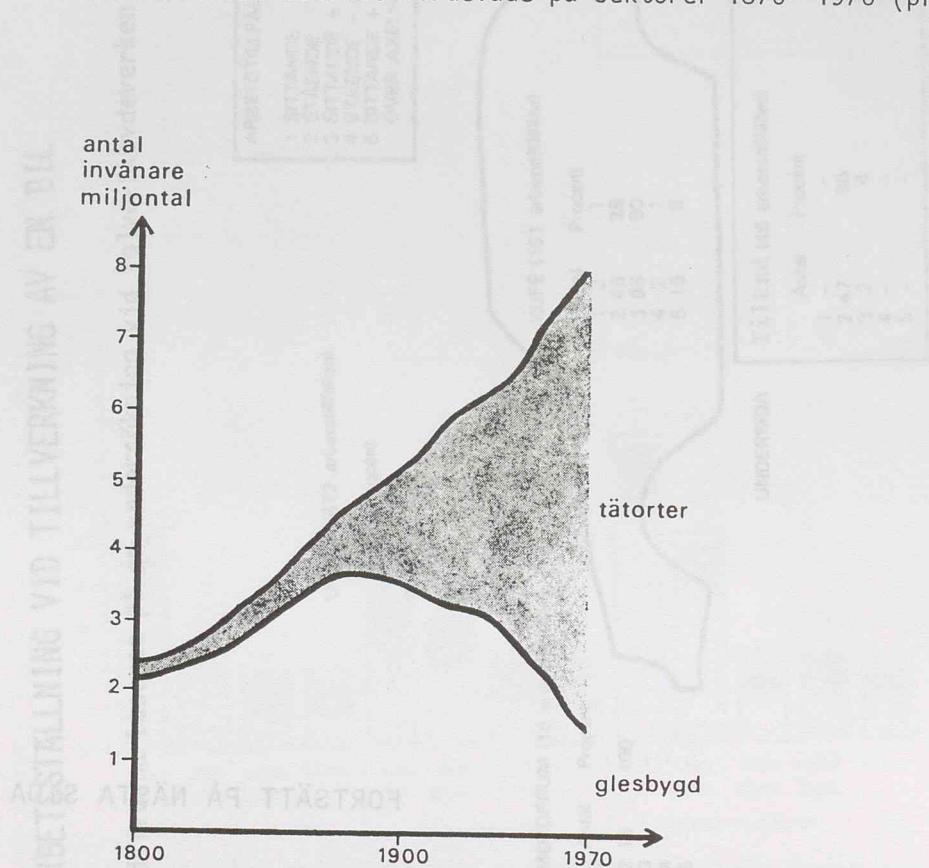
- A 3 gånger
- B 8 gånger
- C 20 gånger
- D 161 gånger
- E 188 gånger

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

NÄRINGSLIVS- OCH BEFOLKNINGSUTVECKLING I ETT REGIONALT PERSPEKTIV

De förvärvsarbetande fördelade på sektorer 1870--1970 (procent).

Befolkningsutveckling i tätort och på glesbygd 1800-1970.

(Källa: SOU 1974:1, s 83 och 45.)

9. Ungefär hur stor andel av de förvärvsarbetande 1925 arbetade i tjänsteproducerande näringar, varuproducerande näringar och areella näringar?

- A 22, 36 och 42 procent
- B 11, 23 och 66 procent
- C 5, 41 och 54 procent
- D 46, 32 och 22 procent
- E 41, 36 och 23 procent

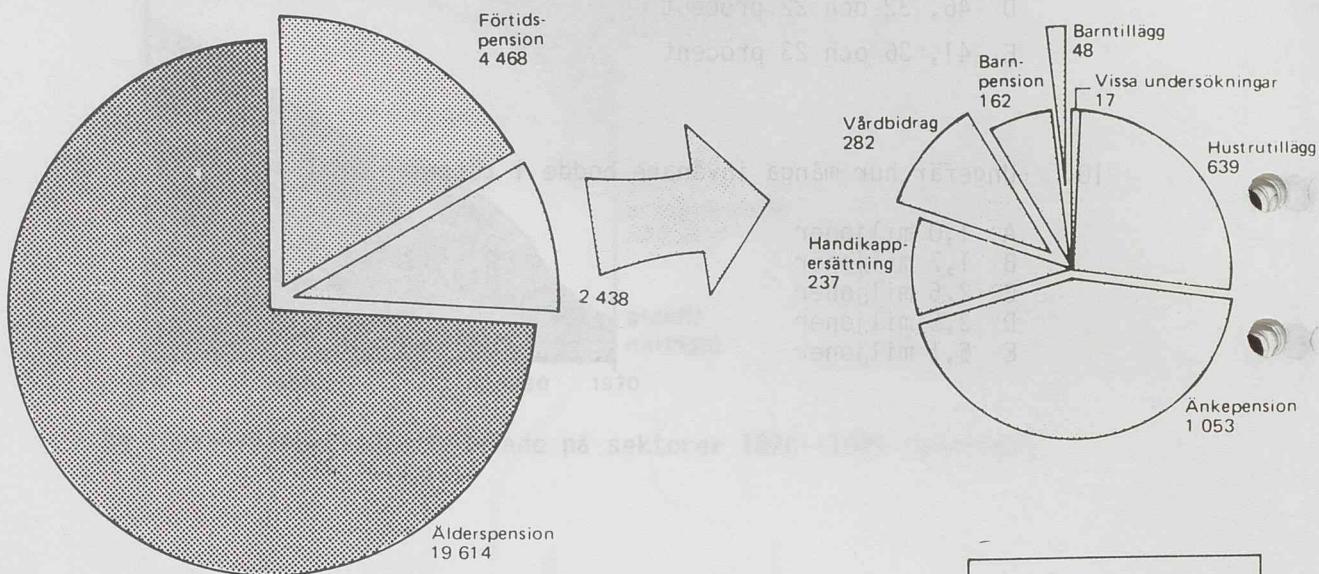
10. Ungefär hur många invånare bodde i tätorter år 1900?

- A 1,0 miljoner
- B 1,7 miljoner
- C 2,5 miljoner
- D 3,5 miljoner
- E 5,1 miljoner

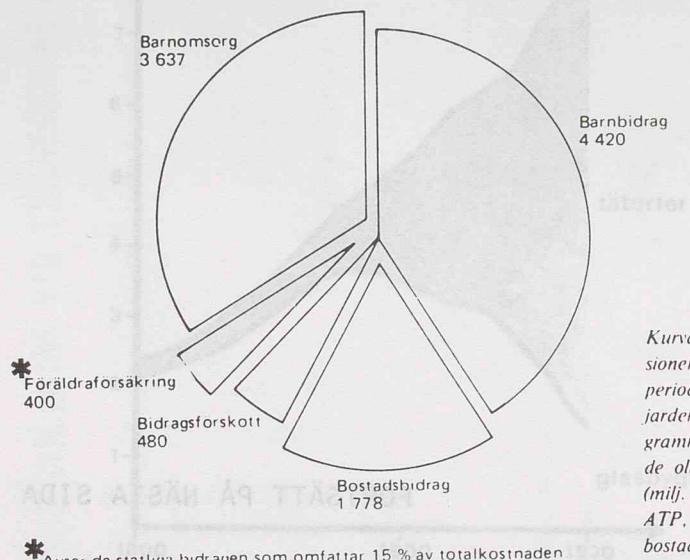
FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

BUDGETFÖRSLAG FÖR 1979/80 FRÅN SOCIALDEPARTEMENTET ANGÄNDE STÖD TILL BARNFAMILJER OCH FOLKPENSIONÄRER

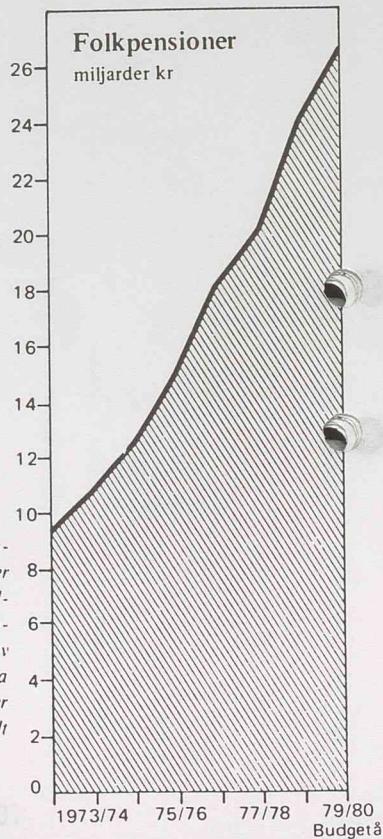
Folkpensioner 1979/80, milj. kr.
Totalt 26 520 milj. kr.

Stöd till barnfamiljer 1979/80, milj. kr.
Totalt 10 715 milj. kr.

Kurvdigrammet visar folkpensionens totala omfattning under perioden 1973/74–1979/80 (miljarder kr.) medan sektordiagrammen anger fördelningen av de olika pensionsersättningarna (milj. kr.). Härutöver tillkommer ATP, delpension och kommunalt bostadstillägg.

(Källa: Regeringens budgetförslag 1979/80 sammandrag, Budgetdepartementet, Stockholm 1979.)

FÖRSÄTTNING AV LITTERATUR

11. Ungefär hur stor var budgeten för folkpensioner 1976/77?

- A 14 miljarder kronor
- B 16 miljarder kronor
- C 18 miljarder kronor
- D 20 miljarder kronor
- E 22 miljarder kronor

12. Om man antar att förhållandet mellan de olika formerna av stöd till folkpensionärer var lika 1977/78 som i budgetförslaget för 1979/80. Ungefär hur mycket gick då till vårdbidrag 1977/78?

- A 50 miljoner kronor
- B 100 miljoner kronor
- C 200 miljoner kronor
- D 300 miljoner kronor
- E 350 miljoner kronor

FÖRSÄLJNING AV LITTERATUR

Total fakturerad försäljning

Skönlitteratur

73/74	62,2 mkr	index 100
74/75	73,3	118
75/76	86,0	138
76/77	105,5	170
77/78	119,8	193

Uppslagsverk

73/74	18,8 mkr	index 100
74/75	20,6	110
75/76	24,0	128
76/77	27,5	146
77/78	40,3	214

Kvalitetspocket

73/74	27,7 mkr	index 100
74/75	27,6	100
75/76	32,4	117
76/77	33,5	121
77/78	30,9	112

Inb billigböcker

73/74	35,3 mkr	index 100
74/75	45,3	128
75/76	64,1	182
76/77	80,4	228
77/78	89,5	253

Barn- och ungdomsböcker

73/74	27,4 mkr	index 100
74/75	40,2	147
75/76	43,3	158
76/77	51,3	187
77/78	56,7	207

Facklitteratur

73/74	54,1 mkr	index 100
74/75	76,4	141
75/76	88,3	163
76/77	113,1	209
77/78	134,8	249

Fakturerad försäljning uppdelad på ny utgivning och tidigare utgivning 1977/78

Skönlitteratur

ny utgivning	94,5 mkr	tidigare utgivn	25,3 mkr
totalt 119,8 mkr			

Barn- och ungdomsböcker

28,8	27,9
	56,7

Facklitteratur

71,8	63,0
	134,8

Uppslagsverk

15,0	25,3
	40,3

Kvalitetspocket

15,4	15,5
	30,9

Inb billigböcker

69,2	20,1
	89,3

ny utgivning 294,7 mkr

Totalt

tidigare utgivn 177,1 mkr

totalt 471,8 mkr

Fakturerad försäljning gällande ny utgivning

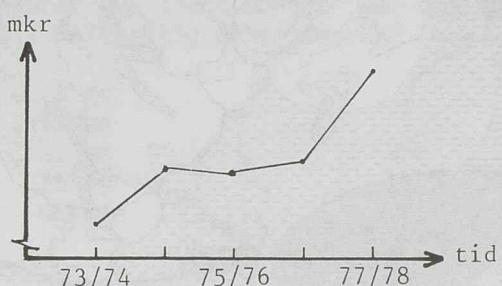
Litteraturkategori	73/74 mkr	74/75 mkr	75/76 mkr	76/77 mkr	77/78 mkr	73/74 index	74/75 index	75/76 index	76/77 index	77/78 index
Skönlitteratur										
Lyrik o dramatik	1,2	2,3	1,4	1,8	2,5	100	191	116	150	208
Annan skönlitteratur										
Sv original	32,2	35,6	37,6	43,1	49,3	100	110	116	134	153
Översättningar	17,3	21,1	31,9	37,9	42,7	100	122	184	219	247
Summa	50,7	59,0	70,9	82,8	94,5	100	116	140	163	186
Barn- och ungdomsböcker										
Sv original	6,8	7,3	10,4	12,6	14,6	100	107	153	185	215
Översättningar	8,7	10,7	11,3	13,3	14,2	100	123	130	153	163
Summa	15,5	18,0	21,7	25,9	28,8	100	116	140	167	186
Facklitteratur	26,9	35,8	48,2	59,3	71,8	100	133	179	220	267
Uppslagsverk	3,9	7,7	7,6	8,4	15,0	100	197	195	215	385
Kvalitetspocket	12,3	11,1	17,9	16,0	15,4	100	90	145	130	125
Inb billigböcker	22,4	26,7	44,5	52,0	69,2	100	119	197	232	309
Totalt	131,7	158,3	210,8	244,4	294,7	100	120	160	186	224

(Källa: Svenska bokförläggareföreningen, Branschstatistik 1977/78, Nordstedts tryckeri, Stockholm 1978.)

13. För vilka kategorier av böcker var under 1977/78 försäljning av nyutgiven litteratur lägre än försäljning av tidigare utgiven litteratur?

- A Skönlitteratur och facklitteratur
- B Facklitteratur och uppslagsverk
- C Barn- och ungdomsböcker och kvalitetspocket
- D Uppslagsverk och kvalitetspocket
- E Inbundna billigböcker och facklitteratur

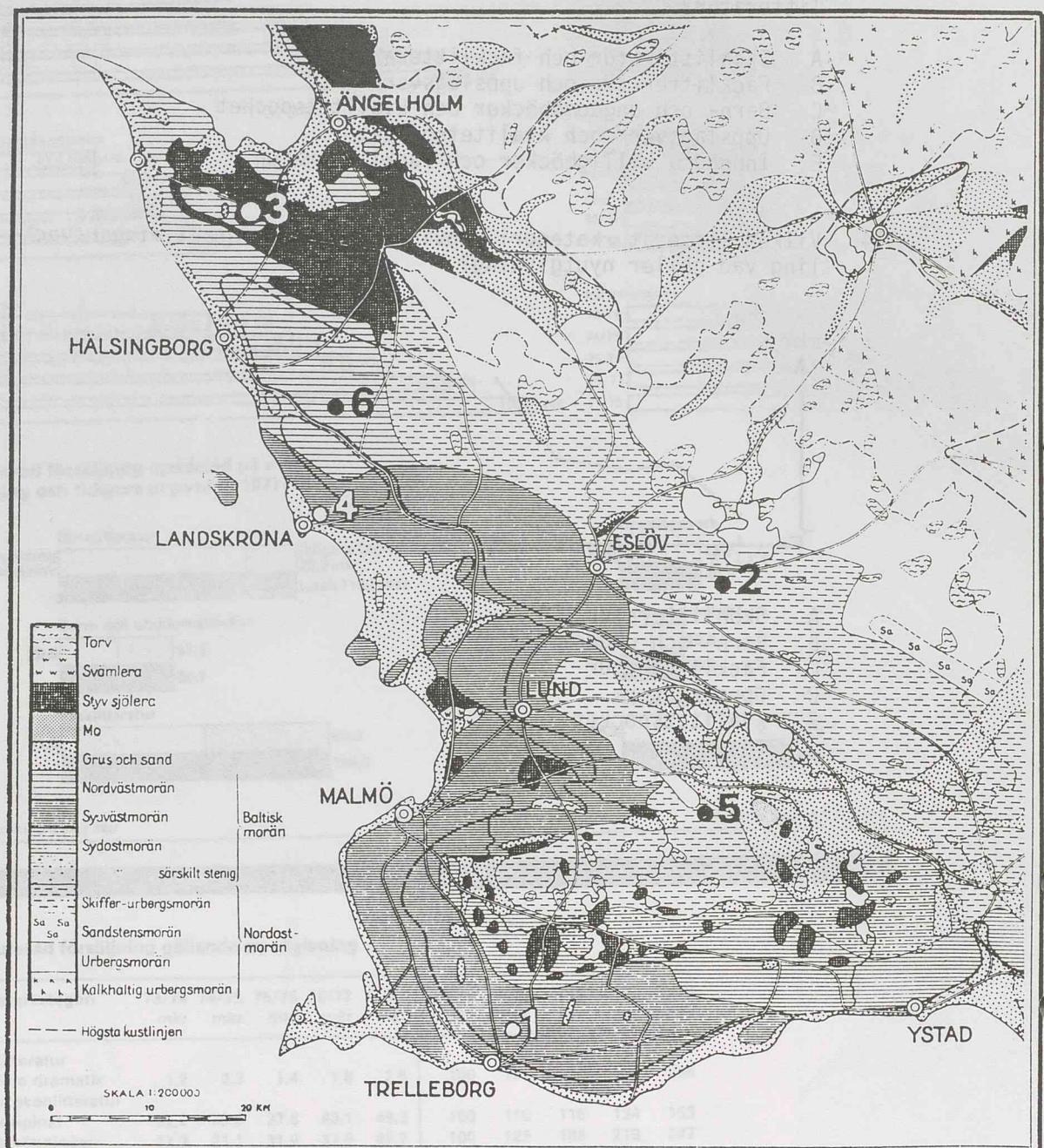
14. Vilken litteraturkategori uppvisar följande försäljningsutveckling vad gäller nyutgivning?

- A Skönlitteratur
- B Barn- och ungdomsböcker
- C Facklitteratur
- D Uppslagsverk
- E Kvalitetspocket

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

JORDMÅN I MÄLMOHUS LÄN

Siffrorna i kartan markerar läget för sex olika studiefält där jordbruksavkastning undersöks: 1. Fjärdingslövsgården, 2. Orupsgården, 3. Västraby, 4. Örja, 5. S Ugglarp och 6. Ekebo.

(Källa: Jansson, Sven L. Odlingmarkens bördighet. I YMER årsbok 1970. Stockholm, sid 40.)

15. Vilket studiefält beskrivs?

Inom en radie på 10 km från studiefältet finns styv sjölera, grus, sand, nordvästmorän, sydvästmorän, skiffer och urbergsmorän.

- A Orupsgården
- B Västraby
- C Örja
- D S Ugglarp
- E Ekebo

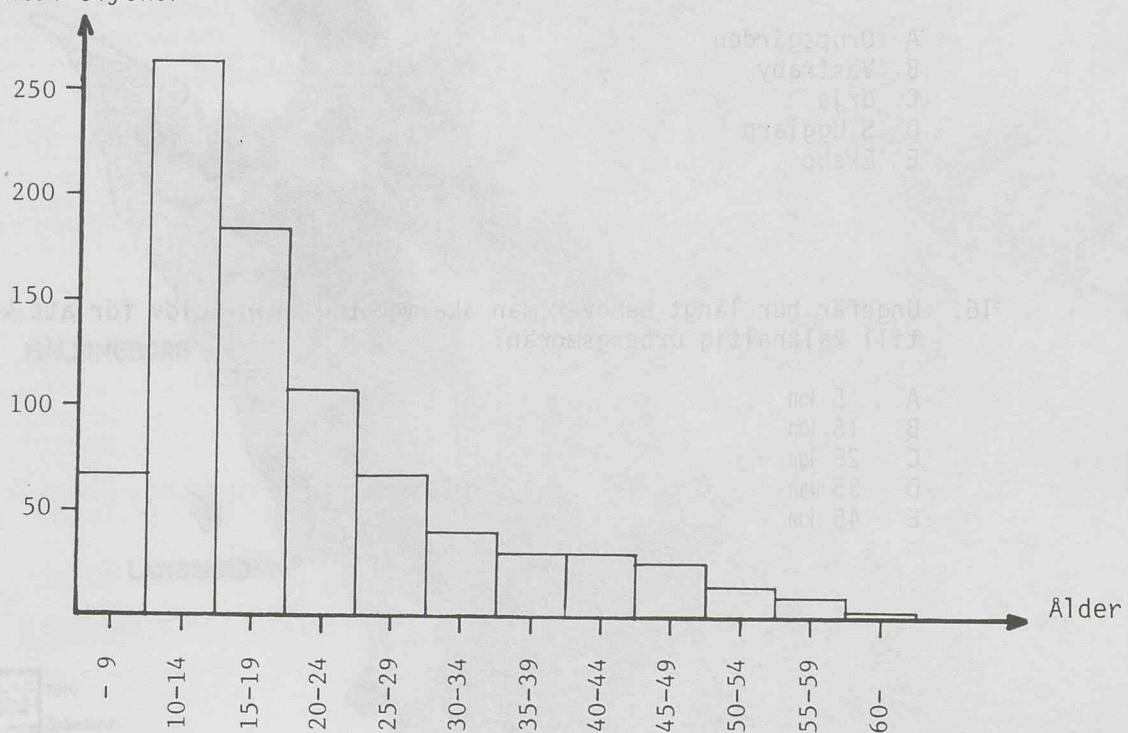
16. Ungefär hur långt behöver man åka med bil från Eslöv för att komma till kalkhaltig urbergsmorän?

- A 5 km
- B 15 km
- C 25 km
- D 35 km
- E 45 km

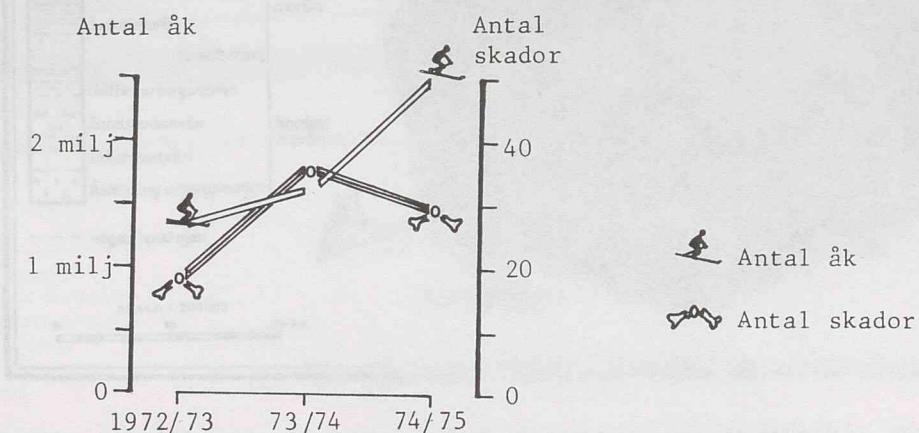
FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

SKADOR I SAMBAND MED UTFÖRSÄKNING

Antal olyckor

Registrerade skidolyckor i Sverige under vintersäsongen 1973/74.

Antal åk och antal inrapporterade skador (vid ett 15-tal backar) till Skidfrämjandets avdelning i Umeå.

(Källa: Råd och Rön, 9/75.)

17. Ungefär hur stor andel av samtliga olyckor i samband med utförsåkning sässongen 1973/74 återfinns i åldern 10-14 år?

- A 1/6
- B 1/5
- C 1/4
- D 1/3
- E 1/2

18. Ungefär hur stor var den inrapporterade ökningen av antalet åk och antalet skador i utförsäkningsbackar i umeåtrakten sässongen 1973/74 jämfört med 1972/73?

- A Antalet åk och antalet skador ökade med en fjärdedel.
- B Antalet åk ökade med en femtedel och antalet skador fördubblades.
- C Antalet åk ökade med en tjugondel medan antalet skador fördubblades.
- D Antalet åk och antalet skador fördubblades.
- E Antalet åk fördubblades och antalet skador ökade med en fjärdedel.

	Årsmedeld	Årsmedeld	Årsmedeld	Årsmedeld
Årsmedeld	0,2	0,2	0,2	0,2
0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
0,22	0,22	0,22	0,22	0,22
0,23	0,23	0,23	0,23	0,23
0,24	0,24	0,24	0,24	0,24
0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
0,26	0,26	0,26	0,26	0,26
0,27	0,27	0,27	0,27	0,27
0,28	0,28	0,28	0,28	0,28
0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
0,31	0,31	0,31	0,31	0,31
0,32	0,32	0,32	0,32	0,32
0,33	0,33	0,33	0,33	0,33
0,34	0,34	0,34	0,34	0,34
0,35	0,35	0,35	0,35	0,35
0,36	0,36	0,36	0,36	0,36
0,37	0,37	0,37	0,37	0,37
0,38	0,38	0,38	0,38	0,38
0,39	0,39	0,39	0,39	0,39
0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
0,41	0,41	0,41	0,41	0,41
0,42	0,42	0,42	0,42	0,42
0,43	0,43	0,43	0,43	0,43
0,44	0,44	0,44	0,44	0,44
0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
0,46	0,46	0,46	0,46	0,46
0,47	0,47	0,47	0,47	0,47
0,48	0,48	0,48	0,48	0,48
0,49	0,49	0,49	0,49	0,49
0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
0,51	0,51	0,51	0,51	0,51
0,52	0,52	0,52	0,52	0,52
0,53	0,53	0,53	0,53	0,53
0,54	0,54	0,54	0,54	0,54
0,55	0,55	0,55	0,55	0,55
0,56	0,56	0,56	0,56	0,56
0,57	0,57	0,57	0,57	0,57
0,58	0,58	0,58	0,58	0,58
0,59	0,59	0,59	0,59	0,59
0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
0,61	0,61	0,61	0,61	0,61
0,62	0,62	0,62	0,62	0,62
0,63	0,63	0,63	0,63	0,63
0,64	0,64	0,64	0,64	0,64
0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
0,66	0,66	0,66	0,66	0,66
0,67	0,67	0,67	0,67	0,67
0,68	0,68	0,68	0,68	0,68
0,69	0,69	0,69	0,69	0,69
0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
0,71	0,71	0,71	0,71	0,71
0,72	0,72	0,72	0,72	0,72
0,73	0,73	0,73	0,73	0,73
0,74	0,74	0,74	0,74	0,74
0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
0,76	0,76	0,76	0,76	0,76
0,77	0,77	0,77	0,77	0,77
0,78	0,78	0,78	0,78	0,78
0,79	0,79	0,79	0,79	0,79
0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
0,81	0,81	0,81	0,81	0,81
0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
0,83	0,83	0,83	0,83	0,83
0,84	0,84	0,84	0,84	0,84
0,85	0,85	0,85	0,85	0,85
0,86	0,86	0,86	0,86	0,86
0,87	0,87	0,87	0,87	0,87
0,88	0,88	0,88	0,88	0,88
0,89	0,89	0,89	0,89	0,89
0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
0,91	0,91	0,91	0,91	0,91
0,92	0,92	0,92	0,92	0,92
0,93	0,93	0,93	0,93	0,93
0,94	0,94	0,94	0,94	0,94
0,95	0,95	0,95	0,95	0,95
0,96	0,96	0,96	0,96	0,96
0,97	0,97	0,97	0,97	0,97
0,98	0,98	0,98	0,98	0,98
0,99	0,99	0,99	0,99	0,99
1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

PROVET HAR

KONTROLLEN

FORTSÄTT PÅ NÄSTA SIDA

VÄRLDENS BEFOLKNING

NORDAMERIKA

296

237

SOVJETUNIONEN

315

255

EUROPA

540

473

50

100

150

200

250

300

350

400

450

500

550

600

650

700

750

800

850

900

950

1000

1050

1100

1150

1200

1250

1300

1350

1400

1450

1500

1550

1600

1650

1700

1750

1800

1850

1900

1950

2000

2050

2100

2150

2200

2250

2300

2350

2400

2450

2500

2550

2600

2650

2700

2750

2800

2850

2900

2950

3000

3050

3100

3150

3200

3250

3300

3350

3400

3450

3500

3550

3600

3650

3700

3750

3800

3850

3900

3950

4000

4050

4100

4150

4200

4250

4300

4350

4400

4450

4500

4550

4600

4650

4700

4750

4800

4850

4900

4950

5000

5050

5100

5150

5200

5250

5300

5350

5400

5450

5500

5550

5600

5650

5700

5750

5800

5850

5900

5950

6000

6050

6100

6150

6200

6253

EUROPA

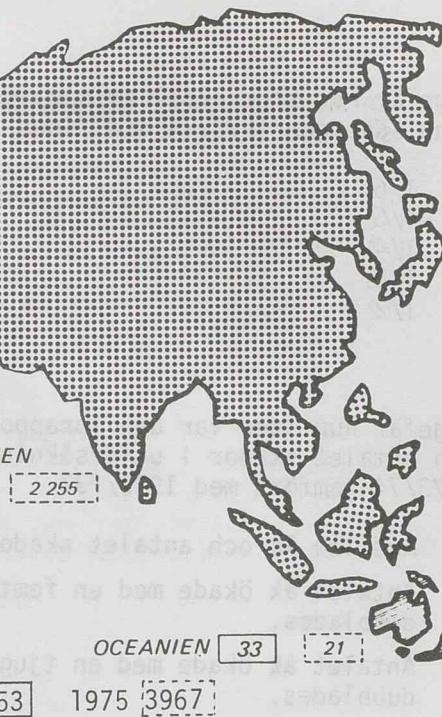
540

473

SOVJETUNIONEN

315

255

Världens befolkning (milj) år 2000 6253 1975 [3967]

Befolkningsstäthet i olika områden

område	invånare per km ²		ökning 1960-75
	1960	1975	
världen	22.1	28.0	5.9
högt utvecklade områden	16.0	18.6	2.6
mindre utvecklade områden	27.0	39.5	12.5
Europa	86.1	95.0	9.9
Sovjetunionen	9.6	11.4	1.8
Nord-Amerika	9.2	11.0	1.8
Oceanien	1.9	2.5	0.6
Syd-Asien	54.9	80.4	25.5
Öst-Asien	67.0	85.5	18.5
Afrika	9.0	12.0	4.2
Latin-America	10.5	15.8	5.3

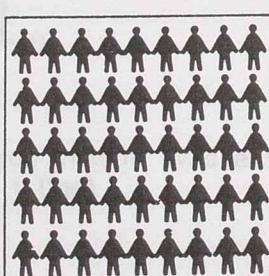
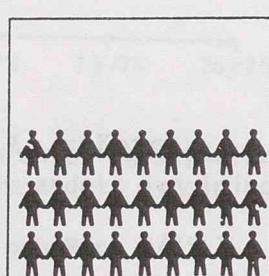
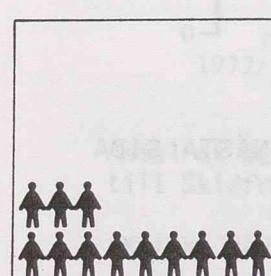
Olika områdens befolkningsandel 1920 och 2000.

Område	% andel av jordens befolkning 1920	% andel av jordens befolkning 2000
	1920	2000
Afrika	7.7	13.0
Asien	55.1	58.2
Nordamerika	6.2	4.7
Latinamerika	4.8	9.9
Europa	17.4	8.7
Sovjetunionen	8.3	5.0
Oceanien	0.5	0.5

1900 – 12 personer

1970 – 27 personer

2000 – 45 personer

(15-tal beckar)

Figurerna visar befolkningsstätheten på jorden (inv per km²) vid tre olika tidpunkter.

(Källa: Haste, Hans. Vandring på världskartan, Pogo Print, Stockholm 1976.)

19. Ungefär hur många procent kommer befolkningstätheten på jorden att ha ökat med år 2000 jämfört med år 1960?
- A 20 procent
B 40 procent
C 70 procent
D 90 procent
E 100 procent
20. Ungefär hur många invånare per km^2 beräknas Nordamerika ha år 2000?
- A 9
B 11
C 14
D 18
E 23

PROVET ÄR SLUT, OM DU HAR TID ÖVER, GÅ TILLBAKA OCH
KONTROLLERA DINA SVAR.